PROPAGANDA VS JAVNI INTERES

Analiza projektnog finansiranja i medijskog pluralizma u lokalnim zajednicama

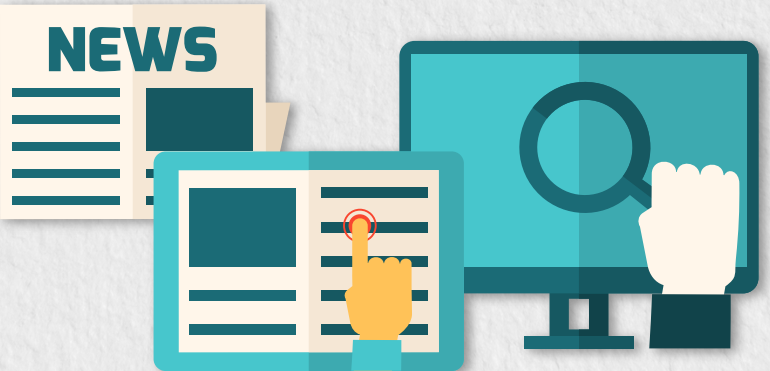

Uvod

Iako se u delu javnosti, kroz različite istraživačke poduhvate i stručne skupove, relativno često govori o problemima u raspodeli javnog novca i sužavanju polja za rad slobodnih i profesionalnih medija, stalno i dosledno ispitivanje načina sprovođenja konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja i dokumentovanje stvarnih uslova u kojima lokalna javna glasila danas rade je važno i nepohodno. Na ovaj način stvara se baza činjenica o funkcionisanju sistema javnog finansiranja medija, doprinosi unapređenju transparentnost i kontroli rada institucija. Dodatno, isticanjem ove teme u stručnoj, ali i široj javnosti, osnažuju se lokalni novinari i redakcije kroz vidljivost njihovog položaja i problema sa kojima se suočavaju, jača zagovaračka pozicija za unapređenje medijskih politika, ali i podiže svest građana o značaju lokalnih medija za ostvarivanje prava na pravovremeno, tačno i nepristrasno informisanje.

Izmena zakonske regulative i uvođenje Jedinstvenog informacionog sistema, jedna je od mera predviđenih Medijskom strategijom, koja je trebalo da omogući unapređenje transparentnosti projektnog sufinansiranja medija. Uz to, obaveza da se vrši evaluacija podržanih projekata, kao i da se u skladu sa potrebama građana definišu teme konkursa, novine su od kojih se očekuje da utiču na povećanje odgovornosti svih učesnika u procesu i doprinesu većem kvalitetu medijskog sadržaja i ostvarivanju svrhe projektnog sufinansiranja. Iskustvo Res Publike, koja upravlja Medija Habom Kragujevac kao resurs centrom za pomoć i podršku lokalnim medijima, pokazuje da su se na samom početku mnoge redakcije suočile sa izazovima u korišćenju JIS-a, ali i da postoje brojne manjkavosti u procesu sprovođenja konkursa, koje mogu delovati obeshrabrujuće i odvraćajuće za lokalne medije, za koje je novac od projektnog sufinansiranja često jedan od glavnih prihoda.

Sa željom da doprinese unapređenju transparentnosti i odgovornosti

lokalnih medijskih aktera u procesu projektnog sufinansiranja, Res Publika je uz okupljanje i razmenu iskustava i informacija urednika i novinara iz gradova i opština širom Srbije, analizirala konkurse u pet lokalnih samouprava sprovedene u 2024. godini. Rezultati ukazuju da praksa dodele javnog novca u Kragujevcu, Kraljevu, Jagodini, Užicu i Boru dovodi u pitanje pravičnost raspodele, svrsishodnost trošenja sredstva, kao i raznolikost i kvalitet medijskih sadržaja, te je samim tim sporno u kojoj meri je interes građana i građanki u javnom informisanju zaista ostvaren, odnosno zaštićen. Dodatno, kako bi medijska zajednica i drugi zainteresovani društveni akteri došli do što boljeg uvida u funkcionisanje sistema javnog informisanja na lokalnom nivou, u okviru Media Haba Kragujevac, novinari i novinarke iz različitih delova Srbije priredili su posebne analize za Novi Pazar, Kruševac, Kraljevo, Srem, Borski i Zaječarski okrug.

Kombinovanjem analitičkog pristupa i novinarskih tekstova sa terena, na jednoj i konsutovanja lokalnih medijskih aktera na drugoj strani, Res Publika je želela ne samo da konstatuje postojeće stanje, već i da doprinese njegovom boljem razumevanju i otvori dodatni prostor za argumentovanu javnu diskusiju o budućnosti medija i slobode informisanja u lokalnim zajednicama.

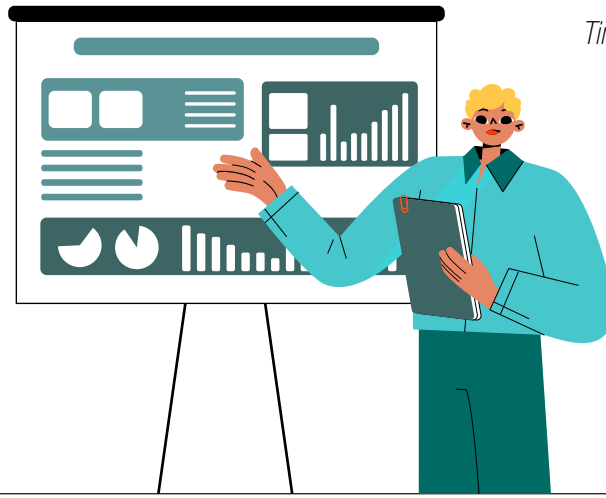

Tim Res Publike

Propaganda VS Javni interes: Šta lokalne samouprave plaćaju novcem građana

Prošla je već puna decenija od kada je na javnu scenu stupilo projektno sufinansiranje medija. Uvedeno je kao sistem koji je trebalo da onemogući proizvoljno dodeljivanje novca podobnim medijima, kao i finaniranje njihovog redovnog funkcionisanja (tzv. programsko finansiranje), ali pre svega kao mehanizam koji bi gradove i opštine sprečio da budžetskim novcem plaćaju propagandu umesto javnog interesa.

Međutim, desetogodišnja praksa pokazala je da su lokalne samouprave, kao i Ministarstvo informisanja, pronašli kreativne načine da u Zakonu o javnom informisanju pronađu što veći broj rupa ili da ga u potpunosti zaobiđu.

Analiza projektnog sufinansiranja u 2024. godini u pet gradova i opština u centralnoj Srbiji- Kragujevcu, Kraljevu, Jagodini, Boru i Užicu, koju je sprovela Res Publika, pokazuje da se iz lokalnih budžeta finaniraju sadržaji koji promovišu vlast i predstavljaju otvorenu propagandu, kao i da se novac dodeljuje medijima za projekte različitog naslova, ali gotovo identične sadržine.

Jedan od najčešćih načina za manipulisanje procesom finansiranja bio je izbor članova komisije. Tako su od ukupno 15 članova, koji su u ovih pet gradova odlučivali o raspodeli novca, čak 7 ili skoro 50 posto bili nezavisni medijski stručnjaci, koji su se samostalno prijavljivali kao kandidati.

Ostalih osam su izabrani na predlog novinarskih i medijskih udruženja. Međutim, ako pogledamo o kojim je udruženjima reč, videćemo da je samo po jedan kandidat izabran na predlog UNS-a i NUNS-a, dok su ostali medijske projekte ocenjivali ispred Udruženja elektronskih medija ComNet (2), Društva novinara Vojvodine (2), a po jedan

ispred Kluba novinara Pomoravlja i Udruženja RAB.
Takođe, među članovima komisije se pojavljuju imena kandidata koji su o novcu odlučivali u nekoliko gradova, pa je tako, po podacima do kojih je došla Res Publika, jedan član komisije iz Kragujevca, odnosno Bora arbitrirao u čak osam gradova. Član komisije u Užicu bio je u ukupno 7 komisija, dok su još dva člana odlučivala o raspodeli novca u šest gradova i opština.
Res Publika je analizirala dodeljena sredstva na osnovu javno dostupnih dokumenata koja su objavljena na gradskim i opštinskim sajtovima Kragujevca, Kraljeva, Jagodine, Bora i Užica. Od navedenih gradova, Kraljevo i Jagodina nisu javno objavili Izveštaj o realizaciji konkursa za projektno sufinansiranje medijskih sadržaja, pa je ta dokumentacija tražena preko Zahteva za pristup informacijama od javnog značaja. Nakon toga, nadležni u Jagodini su izveštaj dostavili, dok u Kraljevu nisu postupili po zahtevu.
Analiza dokumenata pokazuje da su neki gradovi vrlo precizni u evaluaciji ovog procesa, pa su tako u Izveštajima objavljeni i kompletni podaci o novcu koji su izdavači medija dobili, temama kojim se projekti bave, kao i medijima preko kojih će proizvedeni sadržaj biti emitovan, dok su u drugim samo šturo navedeni podaci o raspodeljenom novcu, bez jasno definisanih tema i medija koji će ih realizovati (navedeni su samo izdavači medija).
Na konkursima u ovih pet gradova raspoređeno je 41, 3 miliona dinara na projekte čak 82 medija. Reč je o duplo manjem iznosu nego što je grad Niš opredelio za konkurs u 2024. godini (85 miliona). Uz to, treba napomenuti da je Kragujevac za medijski konkurs prošle godine izdvojio samo 13, 2 miliona, iako ima daleko više stanovnika od ostalih analiziranih gradova. U Kraljevu su mediji konkurisali za deo od ukupno 20, a u Užicu od 15 miliona dinara. Bor je opredelio 7,6 miliona, dok je najmanji iznos za medije bio planiran u Jagodini- 5,6 miliona dinara.

Kragujevac

Konkurs za sufinansiranje medijskih sadržaja u Kragujevcu u 2024. godini raspisan je nakon isteka zakonskog roka 1. marta. Taman kada su kragujevačka javnost i mediji pomislili da se grad vraća staroj praksi neraspisivanja konkursa, iz Gradske uprave je stiglo objašnjenje da zbog toga što nije bila konstituisana vlast, posle izbora održanih u decembru 2023. i postojanja Privremenog organa, nije bilo moguće usvojiti budžet. Samim tim, nije bilo moguće utvrditi kolika će svota novca biti odvojena za projektno sufinasiranje medija. Konkurs je raspisan tek 4. aprila i trajao je do 7. maja 2024. godine. Ukupan budžet iznosio je 13.230.000 dinara, od kojih je 12,6 miliona namenjeno sufinansiranju medijskih projekata, a 630.000 za pojedinačna davanja. Najmanji iznos bio je 100.000, a najveći 4 miliona dinara.

Projekte je ocenjivala tročlana komisija u sastavu Slavoljub Ristić, nezavisni medijski stručnjak, Miloš Rajković, koga je predložilo Udruženje radio stanica RAB i Jelka Jovanović, ispred NUNS-a. Oni su izabrani među deset prijavljenih kandidata. Tri prijave su uputila medijska i novinarska udruženja, šest teoretičara, praktičara i analitičara su se samostalno prijavili, dok je kao neblagovremena odbačena kandidatura za člana komisije koju je dostavilo Društvo novinara Niša.

Na konkurs je pristiglo 30 projekata, ali je jedna prijava bila nepotpuna, pa je komisija ocenjivala 29 projekata. Rešenjem o raspodeli odlučeno je da se budžetska sredstva odobre za sufinansiranje 18 projekata. Od ukupno 12,6 miliona namenjenih konkursu, komisija je za proizvodnju medijskih sadržala opredelila 12 miliona dinara ili 95,24% sredstava. Za organizaciju i učešće na stručnim, naučnim i prigodnim skupovima, kao i za unapređenje profesionalnih i etičkih standarda u oblasti javnog informisanja izdvojeno je 600.000 ili 4,76 posto.

Treba istaći da je čak 30 medija konkurisalo za 12,6 miliona dinara, dok je iste godine Radio televizija Kragujevac, koja je još uvek u vlasništvu grada, bez konkursa iz budžeta dobila 66,6 miliona dinara, u vidu subvencija. Da stvar bude zanimljivija, tri video produkcije kojima je dodeljen novac na konkursu svoje priloge i emisije emitovali su upravo na ovoj televiziji. Takođe, Udruženje tumača znakovnog jezika "Jedro" dobilo je 600.000 dinara kako bi Hroniku, centralnu informativnu emisiju RTK, prevodilo na znakovni jezik.

Pored tri produkcije koje su svoj sadržaj emitovale na Radio televiziji Kragujevac, Udruženje Lokalno organizovanje Batočina dobilo je 900.000 dinara za priloge emitovane na Hit televiziji Batočina. Najveći broj sadržaja, ipak, objavljen je na internet portalima- ukupno 8, zatim na radio stanicama- 3, dok su štampani mediji bili zastupljeni u dva slučaja. Zanimljivo je da je Medija centar Kragujevac, koji u svom vlasništvu ima portal Ucentar, novac dobio i za sadržaje plasirane na Fejsbuk stranici Lepa Šumadija.

Najveći pojedinačni iznos na konkursu odobren je preduzeću Javnost doo, koje izdaje nedeljnik Kragujevačke - 1,8 miliona dinara za "Prioritetne gradske projekte". Odmah iza njih je portal Pressek sa 1,1 milion za projekat o mentalnom zdravlju starijih od 65 godina. Već pomenuti Medija centar Kragujevac dobio je milion dinara za projekat pod nazivom "Kragujevac kao lider budućnosti", koji za temu ima infrastrukturni razvoj, ekonomski rast i investicije, inovacije i tehnologije.

Projekat sličnog naziva "Kragujevac – grad investicija", na konkursu sprovedenom 2023. godine komisija je odbacila uz obrazloženje da je reč o promociji, a ne o zaštiti javnog interesa. Međutim, gradska uprava je u junu odobrila finansiranje tog projekta i za sadržaj objavljen na portalu Ucentar dodelila 200.000 dinara. Istog dana je identična suma odobrena i Udruženju građana "Lepa Šumadija". Zakonski zastupnik i Medija centra i tog udruženja je Aleksa Alempijević. Čini se da komisija u 2024. godini nije želela da napravi sličnu grešku, pa je projekat Medija centra odmah dobio milion dinara.

Najmanji pojedinačni iznos dodeljen je Centru za informisanje TV Infoplus Vranje, koji je za organizaciju okruglog stola “Podizanje medijske pismenosti” dobio 100.000 dinara. Ostalim učesnicima konkursa opredeljivani su iznosi u rasponu od 400.000 do 900.000 dinara.

Teme zastupljene na kragujevačkom konkursu bile su raznolike. Tri projekta bavila su se medijskom pismenošću, a čak pet znamenitostima grada – brendovima, fontanama i mlinovima, kao i investicijama i infratrukturom, važnim projektima i značajnim ličnostima. Dva su govorila o mentalnom zdravlju stanovništva, a isto toliko o energetskoj efikasnosti. Pored toga, projekti su za temu imali poljoprivredu, prevenciju nasilja u porodici, kao i vršnjačko nasilje, ali i pop muziku.

Osetljive grupe bile su zastupljene samo u dva projekta- gluvim i nagluvim osobama bio je namenjen prevod Hronike na znakovni jezik, a starijima od 65 godina medijski sadržaji o mentalnom zdravlju.

Najveći broj medija koji su dobili novac na konkursu ima sedište u Kragujevcu 12, tri su iz glavnog grada, a po jedan iz Topole, Batočine i Vranja.

Od dobitnika sredstava na kragujevačkom konkursu treba istaći i portal Naša mesta, čiji je izdavač sa istim nazivom i sedištem u Beogradu, dobio pola miliona dinara za serijal od 14 tekstova koji se tiču energetske efikasnosti Kragujevca. Pun naziv ovog medija je Internet portal za lokalnu samoupravu Naša mesta, a na sajtu piše da je reč o časopisu posvećenom zaposlenima i rukovodiocima lokalnih samouprava, gradskih i opštinskih javnih preduzeća i ustanova. To znači da su Kragujevčani platili pola miliona dinara kako bi se zaposleni u lokalnim uprava širom Srbije informisali o energetskoj efikasnosti.

Na ovom portalu, ali i na sajtu grada Kragujevca i Ministarsta informisanja i telekomunikacija, svoje priloge emitovalo je i Udruženje Centar za medijsku kulturu i obrazovanje, koje je takođe na konkursu dobilo pola miliona dinara. Tema njihovog projekta bilo je konkursno

sufinansiranje medija.
Ni kragujevački konkurs nije mogao da prođe bez nekog od 24 portala u vlasništu bivšeg oficira JNA, Slavka Stijakovića, koji su od 2021. do danas na konkursima lokalnih samouprava i Ministarstva inkasirali skoro 500.000 evra. Portal Peto tri 1941, koji je 2020. registrovan sa sedištem u Kragujevcu, dobio je 750.000 dinara za projekat populacione politike i podsticanja rađanja "Bebo, dobrodošla u Kragujevac".
Inače, izdavač ovog portala Privredno društvo Peto tri je u potpunom vlasništvu SS Turističke televizije 1961 doo Beograd – Voždovac, čiji je vlasnik Stijaković. BIRN je u avgustu 2025. objavio analizu sadržaja za koje su ovi portali dobili novac na konkursima, a koja je pokazala da su u njima izmišljani sagovornici, plagirane izjave, rečenice, pa i čitavi delovi teksta, koji su prethodno već objavljivani na drugim portalima u vlasništvu Stijakovića. Tako su različite opštine iz svojih budžeta plaćale za sadržaje koji su već finansirani na nekim prethodnim konkursima.
Kragujevac je jedini od analiziranih gradova koji je predvideo i podelio novac, u vidu pojedinačnih davanja, po završetku konkursa za sufinansiranje medijskih sadržaja. Kroz pojedinačna davanja raspoređeno je 600.000 dinara. Udruženju građana Lepa Šumadija, koje je na konkursu zajedno sa Medija centrom dobilo 1,2 miliona, putem pojedinačnih davanja odobreno je 400.000 dinara. Opis teme projekta "Kragujevac, blago kulturnog nasleđa" identičan je onom za koji je pomenuti Medija centar već dobio milion dinara na konkursu – infrastrukturni razvoj, ekonomski rast i investicije, inovacije i tehnologija...
Iznos od 200.000 dinara pripao je NID Novosti za projekat Građani na prvom mestu, koji promoviše lokalnu vlast, jer u opisu stoji da mu je tema "isticanje vrednosti koje grad nudi kroz predstavljanje značajnih infrastrukturnih i kulturnih projekata, sa namerom da privuče i zadrži mlade stanovnike".
Za pojedinačno davanje Gradskoj upravi za društvene delatnosti pristigla je još jedna prijava Sindikata novinara Srbije SINOS. Tema projekta bila je "Uloga lokalnih medija u informisanju građana o radu

lokalne samouprave". Iako je traženo samo 100.000 dinara, ovaj projekat je odbijen uz obrazloženje da "je mogao biti unapred planiran, u vreme raspisivanja konkursa, nije hitan i podrazumeva informisanje građana o radu lokalne samouprave što je predmet redovnog rada lokalnih medija".

Kraljevo

U Kraljevu je za konkurs za sufinansiranje medijskih sadržaja bilo namenjeno 20 miliona dinara, čak sedam više nego u Kragujevcu koji ima 60.000 stanovnika više. Ova dva grada imaju jednu zajedničku specifičnost, a to je da su oba raspisala konkurs posle isteka zakonskog roka. U Kraljevu se to dogodilo 8. marta.

Zanimljivo je da je odlukom o budžetu za 2024. godinu, u Kraljevu za medijske projekte prvobitno bilo predviđeno 40 miliona dinara, ali je konkurs raspisan samo za polovinu tih sredstava. Kasnije u julu, na sednici Gradskog veća doneta je odluka da se od preostalih 20 miliona, sedam preusmeri na hitne intervencije na seoskim vodovodima, dok je gradonačelnik najavio da će preostalih 13 miliona biti iskorišćeno za sufinanisiranje medijskih usluga putem konkursa i to osam miliona za televizijsko, a pet za radio oglašavanje.

Kako su tada naveli neki kraljevački novinari, činjenica je da čitav iznos za medije ne mora da bude namenjen konkursu, ali ranije nije bila praksa da se ta suma umanjuje, pa je 2023. godine raspoređeno svih 30 miliona planiranih za medijski konkurs.

Kraljevo je specifično i po tome što je najmanji iznos koji je mogao da bude dodeljen iznosio svega 10.000 dinara, iako je potpuno nejasno kakav bi to medijski projekat mogao da bude sufinansiran sa tim sredstvima. Najveći planirani iznos bio je 11,5 miliona dinara, što je više od polovine ukupnog medijskog budžeta.

Radio televizija Kraljevo i Ibarske novosti "opasno" su se približili tom iznosu. Ova televizija je dobila 7. 060.000 dinara za tri projek-

ta – 3,5 miliona što je i najveći pojedinačni iznos za projekat “Na tragu Nemanića”, 1,8 za “Šta to beše inkluzija” i 1.760.000 za projekat pod nazivom “Sport kao deo života”. Ako se tome doda i 1.150.000 koje je dobila produkcija Vladete Stanojevića i 1.050.000 za produkciju Danijele Ćajić, koji će svoje sadržaje emitovati na ovoj televiziji, dolazi se do iznosa od 9.260.000 što je skoro polovina predviđenog budžeta.

Milionska sredstva od 4,2 miliona dobila je i televizija Melos za dva projekta, kao i RTV Vrnjačka banja 1,2 miliona, takođe za dva projekta. Iznose od 480.000 do 780.000 dobilo je devet medija, dok je preostalih četiri dobilo od 240.000 do 420.000 dinara.

Nešto više sredstva, odnosno 600.000 dinara odobreno je produkciji Radomira Matovića, koji će svoje priloge emitovati na televiziji PINK, ali i Udruženju građana Filter, koje je planiralo da pola miliona potroši za produkciju i emitovanje čak 170 sadržaja. Prema oceni komisije, reč je o “ambicioznom, ali izvodljivom projektu”.

Ni kraljevački konkurs nije mogao da prođe, a da novac ne dobije neki od portala u vlasništvu Slavka Stijakovića, pa je tako Privredno društvo Narcis i jorgovan doo Kraljevo moglo da računa na 480.000 dinara za projekat “Znam kako se osećam”.

O svim ovim projektima ocene je donela, kao i svuda, tročlana komisija, ali je kuriozitet da u Kraljevu nije bilo kandidata koje su predložila novinarska i medijska udruženja. Svih devet prijava za članove komisije podneli su samostalno medijski stručnjaci, a u komisiju su izabrani Stevica Karapandžić, Branimir Grulović i Nenad Perić. O njihovom iskustvu i kvalifikacijama nema ni reči u Rešenju o imenovanju članova komisije, tako da ne znamo šta ih je izdvojilo od ostalih prijavljenih kandidata. Prema oceni konkursne komisije, od 35 pristiglih projekta, 15 je odbačeno, a novac je raspoređen na preostalih 20.

Što se tiče sedišta medija, čini se da je komisija 2024. godine novac rasporedila uglavnom lokalnim, ili medijima iz neposredne okoline Kraljeva. Njih 12 ima sedište u tom gradu, po dva su iz Vrnjačke

banje i Beograda, a po jedan iz Ribnice, Adrana, Vitanovca i Čačka.

Jagodina

Kada se pogleda broj medija kojima je dodeljen i način na koji je novac raspoređen na konkursu u Jagodini, čini se kao da je komisija imala stav da sva sredstva treba dati Kopernikus radio televiziji Jagodina i tako značajno olakšati posao. Skromne iznose od 250.000 i 300.000 dinara dobili su portal Central media plus i niška televizija Belle Amie, što je neznatno u poređenu sa 4,7 miliona dinara dodeljenih Kopernikus grupi za tri različita projekta.
Sva tri prema temama i nazivu više podsećaju na promociju grada nego na zaštitu javnog interesa, pa su tako novcem iz budžeta plaćeni projekti "Mladi u Jagodini imaju budućnost", "Prošlost, sadašnjost i budućnost Jagodine" i "Čuvari tradicije i kulturnog nasleđa". Sadržaji projekta "Mladi u Jagodini imaju budućnost" emitovani su na televiziji Jagodina, a tema je obuhvatala informativne i dokumentarne sadržaje o zapošljavanju mladih i dualnom obrazovanju, podsticaje u poljoprivredi, ali i kulturna i sportska dešavanja u lokalnoj zajednici.
Drugi projekat obuhvatio je emitovanje 18 radijskih emisija sa reprizama, ali i 72 tematska priloga o folkloru, nošnji, običajima i drugim aspektima kulturnog nasleđa. Cilj je bio da se poveća interesovanje mladih za uključivanje u kulturno-umetnička društva i očuvanje lokalnog identiteta.
Projekat "Prošlost, sadašnjost i budućnost Jagodine" realizovan je kroz seriju od 288 novinskih tekstova i reportaža u Kopernikus nedeljniku "Novi put", a i on se bavio informisanjem mladih o mogućnostima zapošljavanja, očuvanja životne sredine, negovanju tradicije i kultunog nasleđa.
Ni teme ostala dva medija se ne razlikuju preterano od ovih televizijski, pa je tako RTV Belle Amie dobila novac za projekat pod nazivom "Mladi za sve", a Central media plus za projekat "Jagodina nekad i

sad". U izveštaju je navedeno da je cilj ovog projekta "informisanje i afirmativni prikaz razvoja Jagodine, kao i podrška nastavku pozitivnih politika i jačanju društvene kohezije".
Ipak, kako je uslovima konkursa koji je raspisan 26. februara i trajao je do 18. marta predviđeno da najmanji dodeljeni iznos može da bude 100. 000, a najveći kompletnih 5,6 miliona koji su opredeljeni za konkurs, valjda treba da raduje što Kopernikus televizija nije odmah dobila sva sredstva po kratkom postupku.
Na konkurs je prispelo 12 prijava, od kojih jedna nije zadovoljavala uslove. Odbačena je prijava Radice Grujić PR, Centra kreativnih ideja Jagodine, jer nije dostavljeno Rešenje o registraciji medija za internet portal Buđenje. Ispostavilo se da je ovaj portal brisan iz Registra medija po službenoj dužnosti 28.3.2024. godine. Prijava istog podnosioca odbačena je i na konkursu u Kragujevcu.
Od predviđenih 5,6 miliona na kraju je podeljeno 5.250.000 dinara, a Kopernikus radio televiziji Jagodina pripalo je 89,5% budžeta.
O raspodeli novca odlučivala je tročlana komisija: Radovan M. Jovanović, imenovan na predlog Kluba novinara Pomoravlja, Milan Vlajić, ispred UNS-a i Stanimir Stanković, koji se samostalno prijavio. Kako je navedeno u rešenju o imenovanju komisije, na konkurs je pristiglo sedam prijava, dve od strane udruženja i njihovi kandidati su izabrani u komisiju, kao i pet samostalnih prijava. U Rešenju o imenovanju komisije se navodi da je Stanković novinar u penziji koji živi u Jagodini, a da je Jovanović dugodogišnji dopisnik RTS-a iz Jagodine. Vlajić je završio vojnu gimnaziju, a skoro 20 godina radi na Radio Aleksincu.

Užice

Konkurs u Užicu raspisan je 29. februara, pred sam kraj zakonskog roka, i trajao je do 1. aprila 2024. godine. Za medijske sadržaje predviđeno je 15 miliona dinara. Najmanji iznos koji je mogao biti dodeljen je 150.000, a najveći 2 miliona dinara.

Na konkurs za članove komisije pristigle su 23 prijave, šest od strane novinarskih i medijskih udruženja, dok se 17 stručnjaka samostalno prijavilo. Za članove komisije izabrani su Biljana Ratković Njegovan, samostalni stručnjak, Petar Kočić, ispred Društva novinara Vojvodine i Vladan Stefanović iz Udruženja elektronskih medija ComNet. Ratković Njegovan je završila FPN i pored višegodišnjeg rada u medijama, deo radnog veka je provela i kao univerzitetski profesor medijskih predmeta. Ona je ujedno i zakonski zastupnik Društva novinara Vojvodine, čije je još jedan član izabran u komisiju. Radi se o Petru Kočiću koji je dugogodišnji dopisnik Radio Beograda, RTV Vojvodine, Tanjuga i Srne. Treći član komisije Vladan Stefanović je u biografiji naveo da je direktor i glavni urednik RTV doo Subotica.

Komisija je odlučivala o ukupno 41 projektu, a novac je opredeljen za 27. Na konkursu je raspoređeno svih 15 miliona dinara.

Najveći pojedinačni iznos dobila je Televizija 5 Užice 1.980.000 dinara za projekat pod nazivom “Užički sport”. Iznos od 850.000 do 1,3 miliona dobilo je sedam medija. Najviše prijavljenih, čak 10 dobilo je od 200.000 do 350.000, a tri medija mogla su da računaju na po 150.000 dinara. Preostalih šest medija dobilo je od 400.000 do 600.000.

Nekoliko izdavača medija konkurisalo je sa više projekata, pa je tako Preduzeću za radiodifuziju i marketing Radio San doo za dva projekta odobreno 1.420.000 dinara. Oni su svoj projekat pod nazivom “Poljoprivreda kao važna privredna grana na teritoriji grada Užica” plasirali na Radiju San i za to dobili milion dinara, dok je ostatak novca namenjen za projekat “Kulturni identitet grada Užica”, a sadržaj je emitovan na portalu Zapadne vesti.

Slično je i sa Društvom sa ograničenom odgovornošću Vesti i Radio Užice koje je kao izdavač čak tri medija dobilo 1,6 miliona dinara. Sadržaj je emitovan u nedeljniku Vesti, na Radiju Užice i portalu Infoera.

Za projekat emitovan na televiziji Lav plus, Preduzeće Konzum Lav doo dobilo je milion, a za sadržaj plasiran na portalu Infopress 200.000 dinara. Teme kojima se ovo preduzeće bavilo su "Pogled u kulturu, pogled u budućnost" i kako od zaborava sačuvati stare zanate, tradiciju i običaje.

Uopšteno, najveći broj tema koje su zastupljene na konkursu u ovom gradu se ticalo kulture (8). Kako stoji u Izveštaju o realizaciji projekta, komisija je podržala najviše tema iz ove oblasti jer je grad Užice bio Nacionalna prestonica kulture Srbije za 2024. godinu. Slede teme koje se tiču učešća građana u pobošljanju rada lokalne samouprave, razvoja turizma i unapređenja položaja i ravnopravnosti određenih društvenih grupa (sve sa po 3 projekta). Po dva projekta su bila iz oblasti obrazovanja i nauke, razvoja kulture i umetničkog stvaralaštva, podizanja svesti o zdravstvenoj zaštiti građana i zaštiti interesa osoba sa invaliditetom. Komisija je podržala i po jedan projekat iz oblasti ljudskih prava i sloboda, poljoprivrede i ruralnog razvoja.

Kada govorimo o zastupljenosti osetljivih kategorija stanovništa, čak pet medija se bavilo ovom tematikom, najviše od svih analiziranih gradova, ali tome možda doprinosi i činjenica da je u Užicu i podržan najveći broj projekata.

Sadržaji su u najvećoj meri realizovani preko internet portala- čak 16, a zatim putem radija 5. Po tri medija su svoje saržaje emitovali na televiziji i u štampanim izdanjima.

Čini se, takođe, i da je komisija vodila računa o lokalnim medijima, pa je čak 19 dobitnika sredstava bilo iz Užica, četiri iz Čačka, a po jedan iz Požege, Kosjerića, Prijepolja i Beograda.

Bor

I konkurs u Boru, slično kao u Užicu, raspisan je dan pre isteka zakonskog roka, 29. februara, a mediji su za prijavu svojih projekata na raspolaganju imali 20 dana. Sredstva opredeljena konkurskom iznosila su 7,6 miliona dinara. Najmanji iznos koji je mogao biti dodeljen je 100.000, a najveći 1,5 miliona.

Za članove komisije pristiglo je 17 prijava, a odabrani su Violeta Jovanov Peštanac ispred Društva novinara Vojvodine, Aleksandar Simić, koga je nominovalo Udruženje elektronskih medija ComNet i nezavisni medijski stručnjak Vladan Stefanović. Iako je na sajtu grada Bora istaknuto Rešenje o imenovanju komisije u njemu nema detalja iz biografije prijavljenih, niti odabranih kandidata. Na konkurs je pristigla 21 prijava, a mediji su tražili čak 20,6 miliona dinara. Odbačeno je šest prijava koje nisu ispunjavale uslove konkursa, pa je komisija odlučivala o 15 aplikacija. Od šest projekata koji nisu razmatrani, čak tri su predložili mediji koji nisu ispunili svoje obaveze iz prethodnog perioda, jednom portalu nije bilo moguće pristupiti, a jedan je podneo projekat sa istim nazivom i sadržajem za koji je već dobio sredstva od grada Bora 2022. godine. Na kraju je doneta odluka da se novac u iznosu od 6.650.000 rasporedi na projekte 12 medija.

Najveći pojedinačni iznos 1,2 miliona dobio je Radio Bor za projekat "Spomenar Radio Bora" za "lokalne i regionalne teme od značaja za građane, koji će doprineti zadovoljenju javnog interesa". Ovaj medij ima istu glavnu urednicu kao i Klik FM radio, koji je na konkursu dobio 1,1 milion dinara, što su ujedno dva od tri najveća pojedinačna iznosa. Izdavači ova dva medija imaju i istog zakonskog zastupnika, koji je posle borskog konkursa postao bogatiji za 2,3 miliona dinara. "Zapošljavanje, preduzetništvo, obrazovanje i zdravlje mladih, ali i bolesti zavisnosti, kreativnost, kultura i svrsishodno ispunjeno slobodno vreme", sve su to teme projekta Veb portala Bor 030, koji je, takođe, dobio milionski iznos u Boru, preciznije 1.150.000 dinara.

Izdavač medija MM Boned je među onima koji su dobili novac za dva medija, za nedeljnik i portal, pa je zbir njihovih sredstava, takođe, dostigao cifru od milion dinara. Četiri medija su dobila sredstva u iznosu od 450.000 do 600.000, a preostalih pet od 150.000 do 300.000 dinara.

Zanimljivo je i da je na primer Televizija Istok dobila samo pola miliona dinara, kao i portal i radio u vlasništvu produkcije Zorana Nikolića 350.000, a da su tokom ranijih godina dobijali izdašna sredstva na ime državne pomoći, kao i od organa javne uprave. Tako je TV Istok u periodu od 2015. do 2019. dobila preko 12 miliona, a pomenuta produkcija u periodu od 2017. do 2019. skoro devet miliona državne pomoći.

Bor je ujedno i jedini od analiziranih gradova u kome je raskinut ugovor sa jednim od izdavača medija. Naime, sa preduzetnikom Sašom Trifunovićem, koji je prvobitno na konkursu dobio 300.000 dinara za projekat o jezičkim nedoumicama "Srpski ili Srbski" sporazumno je raskinut ugovor u julu 2024. Razlozi za raskid ugovora nisu navedini u Izveštaju o realizicji konkursa.

U njemu sa druge strane piše da su teme većine projekata mladi i da su oni kod većine ciljna grupa, kao i da su korisnici sredstava izdavači medija, od kojih sedam ima status doo, troje su preduzetnici, a dva su registrovana kao udruženja. Sadržaji su najviše realizovani preko internet portala 6, zatim radio programa 3, štampanih medija 2 i jedan je svoje priloge emitovao na televiziji.

Zanimljivo je i da u gradu kao što je Bor samo jedan projekat za temu ima uticaj rudarenja na lokalno stanovništvo i konkretno problem preseljenja meštana sela Oštrelj i Krivelj. Ostale teme su povećanje nataliteta, vršnjačko nasilje, položaj žena na selu, promocija sporta i život i pravo raseljenih, prognanih i interno raseljenih lica.

Mediji koji su dobili sredstva su uglavnom iz Bora (6), Zaječara (5) i samo jedan mediji ima sedište na Novom Beogradu.

Autorka: Violeta Glišić

Medijska scena u Kraljevu: Za podobne novac iz budžeta, za nepodobne napadi na protestima

Medijsku scenu u Kraljevu trenutno čini deset aktivnih medija: RTV Kraljevo i Ibarske Novosti, RTV Melos, Radio 996, Radio Sloboda, M radio, Portal Krug, Info KV Press, Filter Media, Info Plus i KVspektrum.

Sudeći po sadržajima koje plasiraju, većina lokalnih medija – RTV Kraljevo i Ibarske novosti, RTV Melos, Info KV Press, Filter Media i Info Plus, pod direktnim je političkim uticajem. Ovi mediji favorizuju gradonačelnika i predstavnike vladajuće koalicije, dok opozicione aktivnosti, studentske i građanske proteste ne prate, već o njima izveštavaju samo povremeno i u negativnom kontekstu. Takva dominacija jedne političke perspektive značajno smanjuje raznovrsnost medijskih glasova u lokalnoj javnoj sferi.

Medijski pluralizam u Kraljevu obezbeđuju nezavisni mediji — Portali Krug i KVspektrum, kao i delimično Radio Sloboda. Krug i KVspektrum nastoje da izveštavaju objektivno, nepristrasno i da

koriste različite izvore informacija. Radio Sloboda u svojim emisijama, primarno, daje prostor opozicionim političarima i aktivistima, a na portalu pretežno objavljuje preuzet sadržaj.

Može se zaključiti da dominantnu sliku medijskog prostora oblikuju mediji bliski vlasti, dok nezavisni mediji čine manjinu i funkcionišu uz ograničene resurse i manji domet.

Sufinansiranje medijskih projekata iz gradskog budžeta za 2025.godinu

Budžetom za 2025. godinu predviđeno je 40 miliona dinara za medijske projekte, dok je na konkursu raspoređeno 29 miliona. Od 2024. godine praksa je da se preostali iznos, nakon konkursa i usvajanja rebalansa budžeta, naknadno rasporedi medijima. Za sada nije poznato da li je i na koji način raspoređeno preostalih 11 miliona dinara, budući da u Službenom listu grada Kraljeva, objavljenom na zvaničnom sajtu Grada, nema informacija o tome.

Kao i prethodnih godina, i u 2025. godini najviše novca opredeljeno je za medije u okviru RTV Kraljevo i Ibarskih Novosti- 16.100.000 dinara, što čini 55,5% od ukupne raspoređene sume (29 miliona), odnosno 40,25% ukupnog budžeta za medijske projekte (40 miliona). Iznos je podeljen na sledeći način: 10,1 milion za TV, 2.100.000 za Ibarske Novosti, 1.100.000 za radio i 2,8 miliona za produkciju čiji će se sadržaji emitovati na sajtu RTV Kraljevo. Vlasnica ovih medija je Violeta Simović, odbornica Srpske napredne stranke, koja je ujedno direktorka i glavna i odgovorna urednica.

Projekti RTV Melos podržani su sa 7,7 miliona dinara. Do 2023. godine ovaj medij, kako se spekulisalo, bio je blisko povezan sa Milanom Stamatovićem, predsednikom opštine Čajetina. Vlasnici su Jasminka, Miloš i Milan Jovanović.

Info KV Press za projekat „Uticaj društvenih mreža na mlade“ dobio je 600.000 dinara. Ovaj portal svake godine koristi sredstva od konkursa Grada Kraljeva, ali na svom sajtu, u kategoriji „Projekti“, nema objava. Vlasnik je Novica Nešović.

Info Plus Adrani za projekat „Razvoj banjskog turizma u Kraljevu“ dobio je 600.000 dinara. Portal nije bio u funkciji kada je konkurs raspisan, a ni u vreme kada je objavljena rang lista. Poslednji tekst objavljen je u decembru 2024, a naredni tek u julu 2025. Na portalu se mogu pronaći sadržaji realizovani u okviru projekta. Vlasnica je novinarka Jelena Lešević, koja se može dovesti u vezu sa Gradskim odborom Srpske napredne stranke u Kraljevu preko članova najuže porodice.

Udruženje građana Filter (portal Filter Media) dobilo je 500.000 dinara za projekat „Gradski puls“. Na portalu postoje sadržaji nastali u okviru ovog projekta. Zastupnica udruženja i glavna i odgovorna urednica portala, Danka Gašić, u dva navrata bila je visoko kotirana na listama Srpske stranke Zavetnici za lokalne izbore u Kraljevu 2020. i 2023. godine.

RTV IBM DOO (M radio) dobio je 100.000 dinara za projekat „Život na selu – budućnost Srbije“. Vlasnik je Milorad Marković.

Mediji iz drugih gradova koji su dobili sredstva iz budžeta Grada Kraljeva kroz konkurs za sufinansiranje medija

RTV Vrnjačka Banja dobila je ukupno 1.200.000 dinara — 800.000 za projekat „Manastiri crkve, crkve brvnare i crkve preletačice Eparhije žičke“ i 400.000 za projekat „Kulturni detoks“. Vlasnik je Milan Vlaisavljević, poslanik SNS-a u Skupštini AP Vojvodine, predsednik Odbora za administrativna i mandatna pitanja i član Odbora za bezbednost. Vlasnik je firme “Vita asistent” i hotela “Fontana” u Vrnjačkoj Banji. O njemu je pisao Krik u tekstu „Rasprodaja u Vrnjačkoj Banji: 2,5 miliona evra SNS biznismenima da srede hotele“ (06.08.2019). Na sajtu rtvvrnjackabanja.com ne mogu se pronaći sadržaji na kojima je naznačeno da su finansirani novcem iz budžeta Grada Kraljeva.

Zgrada Grada Kraljeva

Agenciji RINA (IN-MEDIA.NET Čačak) za projekat „Reka Ibar – žila kucavica ili gorući ekološki problem Kraljeva?“ dodeljeno je 1.100.000 dinara. Na zvaničnom sajtu nije pronađen nijedan sadržaj u vezi sa projektom. Vlasnik je Ivan Nikolić.

Purity Media (produkcija iz Borče) za projekat „Kraljevo – stazama predaka: nasleđe koje živi“ dobila je 600.000 dinara, za sadržaje na portalu Srbija danas. Iako ova produkcija redovno dobija sredstva na kraljevačkom konkursu, na portalu nisu pronađeni sadržaji o Kraljevu, niti drugi koji bi se mogli dovesti u vezi sa projektom. Vlasnica produkcije je preduzetnica Tijana Vlahović.

Narcis i jorgovan d.o.o. Kraljevo za projekat „Klik za sigurnu budućnost“ dobio je 500.000 dinara – sadržaj na istoimenom portalu je objavljen. To je jedan od 24 portala u vlasništvu penzionisanog oficira Slavka Stijakovića, o kojem je BIRN pisao u tekstu „Država medijima plaćala za tekstove sa izmišljenim ljudima“ (25.08.2025). U tekstu se navodi da je mreža Stijakovićevih portala od 2021. do jula 2025. dobila blizu pola miliona evra kroz konkurse, uprkos tome što su u projektnim sadržajima objavljivani plagijati i izjave izmišljenih sagovornika.

Sredstva na konkursu nisu odobrena portalu „Krug“, za projekat „Budućnost počinje u porodici“. novinarka Marina Dabić, ujedno glavna i odgovorna urednica, predano prati i izveštava o svim dešavanjima u Kraljevu. Može se reći da je kažnjena upravo zbog profesionalnog rada, posebno izveštavanja o studentskim i građanskim protestima koji su održani u Kraljevu.

Radio Sloboda nije učestvovao na konkursu. Vlasnik tog medija je Željko Božović, aktivista Lokalnog fronta, a suvlasnici odbornici tog pokreta u Skupštini grada Kraljeva.

Portal KVSPEKTRUM osnovan je u aprilu 2025. godine, tako da do sada nije učestvovao na konkursima. Trenutno je jedini medij u Kraljevu sa kojim gradonačelnik Predrag Terzić odbija da komunicira. Redakcija je diskriminisana, ne dobija pozive za praćenje njegovih, niti aktivnosti ministara i funkcionera Srpske napredne stranke koji

dolaze u Kraljevo, kao ni saopštenja i servisne informacije. Osnivač portala je Udruženje „KV Spektrum“, koje zastupa novinarka Ivona Živković, koja je i glavna i odgovorna urednica ovog medija.

Bezbednost novinara na lokalu

Prvi napad na medijske radnike u Kraljevu ove godine dogodio se 29. jula, tokom protesta ispred prostorija SNS-a. Zabeleženo je da je policija upotrebila fizičku silu prema snimatelju TV Nove Draganu Jerkoviću, iako je televizijska ekipa bila jasno obeležena.

Novinarke ispred kordona policije na jednom od protesta u Kraljevu

Bezbednost novinarki najviše je bila ugrožena tokom protesta pristalica SNS-a „Kraljevo protiv blokada“, kada su se u jednom danu dogodila čak tri napada. Na protestu održanom 13. septembra verbalno su napadnute novinarke Marina Dabić (Portal Krug) i Danka Gašić (Filter Media). Na istom protestu starija žena pokušala je fizički da napadne novinarku Ivonu Živković (KVspektrum), u čemu je sprečila policija, ali bez daljeg postupanja. Sve tri novinarke, pored press

kartica, nosile su i prsluke sa oznakom „Press“.

Na protestu „Kraljevo protiv blokada“ održanom 25. oktobra verbalno je napadnuta dopisnica Glasa Šumadije Jovana Ristić. Policija je reagovala tako što je napadača vratila u kolonu. Novinarka nije imala jasno vidljive oznake sa natpisom „Press“.

Autorka: Ivona Živković,
novinarka KVspektrum

Zatvorena šaka za nezavisne medije u Sremu

U Sremu postoji veliki broj registrovanih medija, ali nezavisnih gotovo da nema. Dok lokalne vlasti povećavaju izdvajanja putem javnih nabavki, konkursna sredstva drastično opadaju, a novinari se suočavaju sa pritiscima, pretnjama i pravnim napadima.

Na teritoriji Inđije registrovano je 16 medija, od kojih aktivno izveštavaju samo četiri, a nezavisan je tek jedan. U Staroj Pazovi postoji još jedan nezavisan medij, ali bez stabilnog finansiranja.

Nezavisne redakcije često su meta pritisaka jer se njihov rad doživljava kao „pretnja“. Bezbednost novinara u ovom delu Srema nadgleda poverenik kroz projekat NDNV-a, uz podršku udruženja, asocijacija i fondacija.

IN Medija tokom 2025. bila je izložena fizičkim, verbalnim, digitalnim

i pravnim napadima. U januaru je redakcija dobila pretnje smrću putem komentara na sajtu. Najteži incident dogodio se 26. februara, kada je muškarac fizički napao ekipu tokom protesta, uz uvrede, a policija je intervenisala. U aprilu je hakovan Instagram nalog i izgubljena dvogodišnja arhiva; nalog je vraćen u junu, ali je u međuvremenu otvoren bekap nalog. U julu i novembru stigle su tri SLAPP presude u ukupnom iznosu od 495.150 dinara. U avgustu su prijavljene nove ozbiljne onlajn pretnje VTK-u, dok je u septembru ruska služba SVR objavila spisak medija koji navodno organizuju „Srpski Majdan“, među kojima je i IN Medija, što je izazvalo dodatne pretnje.

IN Medija, Inđija

Još jedan od modela pritisaka na nezavisne medije je i finansijko zanemarivanje putem konkursa lokalnih samouprava. Sa druge strane na istim tim konkursima primećeno je da se sredstva u budžetima opredeljena za medije iz godine u godinu uvećavaju, ali se istovremeno konkursnim sufinansiranjem umanjuju i do deset puta. Razlika od opredljenog novca iz budžeta i dodeljenog novca kroz konkursno sufinansiranje prebacuje se u javne nabavke.

Finansiranje medija u Sremu poslednjih godina pokazuje jasnu tendenciju: konkursna sredstva se smanjuju, dok rastu izdvajanja putem

javnih nabavki i direktnih ugovora. U Inđiji su konkursna sredstva između 2023. i 2024. godine pala sa 25,8 miliona dinara na 2,8 miliona, dok je kroz javne nabavke opredeljeno 23,5 miliona dinara. Slični trendovi primećeni su u Pećincima, Rumi i Staroj Pazovi, gde se veći deo budžeta preusmerava van konkursnog postupka, često bez transparentnog obrazloženja.

Sremska Mitrovica jedina je opština koja je u 2024. raspisala više konkursnih linija i jasno razdvojila sredstva prema vrsti medija: pet miliona za internet portale, sedam miliona za štampane medije i agencije, četiri miliona za radio stanice i 12 miliona za televizije. Konkurs je trajao od februara do 15. marta.

Ukupni podaci pokazuju dva trenda: smanjivanje sredstava za konkurse i povećanje izdvajanja kroz netransparentnije modele ugovaranja. Takvi obrasci posebno pogađaju nezavisne medije koji kritički propituju lokalnu vlast, dok mediji bliski vlastima zadržavaju prednost u svim opštinama regiona.

Autorka: Verica Marinčić,
novinarka IN Medija

Medijska slika Rasinskog okruga: Vlasnička struktura diktira izveštavanje i stepen kritičnosti lokalnih medija

Na medijskoj sceni Rasinskog okruga dominiraju mediji u vlasništvu ljudi bliskih SNS-u koji dobijaju gro sredstava na lokalnim medijskim konkursima.

Dominacija Radoice Milosavljevića Maše

Najistaknutiji primer koncentracije vlasništva u Rasinskom okrugu vezan je za kruševačkog biznismena i bivšeg funkcionera Radoicu Milosavljevića Mašu. On je postao vlasnik šest medijskih kuća u regionu, kupljenih u prvom talasu privatizacije nakon neuspešnog prenosa akcija na zaposlene.

RTV Kruševac Milosavljević je kupio 2015. godine, a ova medijska kuća je ubedljivo najveći korisnik budžetskih sredstava u okrugu

(preko 133 miliona dinara u periodu 2015-2024). U njegovom vlasništvu je i RTV Brus (TV, radio, portal).

Milosavljević je poznat po tome što je u proteklih deset godina kupio desetak lokalnih medija širom Srbije (uključujući RTV Pančevo, Radio Sečanj, TV Požega, RTV Caribrod itd.). Ubrzo nakon kupovine, većina ovih medija postala je finansijski zavisna od javnog novca lokalnih samouprava.

Opština Trstenik je drugi najveći finansijer medija u okrugu, a gotovo sav novac je usmeren ka jednoj medijskoj kući, RTV Trstenik. Nakon složenog procesa privatizacije, većinski vlasnički udeo stekao je Velibor Jovanović, blizak SNS-u i porodici Gašić. RTV Trstenik je od opštine Trstenik za deset godina dobila preko 76 miliona dinara za medijske projekte što je čini drugim najvećim korisnikom u okrugu.

Gotovo svi mediji u okrugu su privatni, što je rezultat procesa privatizacije dok su u malom broju slučajeva osnivači medija udruženja građana. U slučajevima najvećih korisnika (poput RTV Kruševac, RTV Trstenik i ADD Production) postoje direktne ili indirektne veze vlasnika sa političkim strukturama ili se radi o vlasnicima medija koji su finansijski zavisni od trenutne vlasti.

Koncentracija vlasništva u rukama nekolicine ljudi direktno dovodi do monopolizacije pristupa lokalnim budžetskim sredstvima, dok se manji, nezavisni i istraživački mediji, finansiraju sa znatno manjim iznosima i služe kao “alibi” lokalnim vlastima u simuliranju regularnosti procesa.

Struktura vlasništva ključna je za razumevanje medijske slike u Rasinskom okrugu, jer direktno utiče na izveštavanje i stepen kritičnosti lokalnih medija. Istraživanje koje je sproveo CINK pre tri godine pokazalo je da se čak 72% priloga u lokalnim medijima

odnosi na aktivnosti lokalnih, državnih i partijskih funkcionera!

Raspodela sredstava i Top 6

Raspodela novca za sufinansiranje projekata proizvodnje medijskih sadržaja od javnog interesa počela je sa primenom Zakona o javnom informisanju i medijima od 2015. godine. Analiza šest lokalnih samouprava u Rasinskom okrugu (Kruševac, Trstenik, Ćićevac, Aleksandrovac, Brus, Varvarin) za period od 2015. do 2024. godine pokazuje sledeće:

•Šest lokalnih samouprava je za javno informisanje potrošilo 338.334.500 dinara (oko 2.880.000 evra);

•Na godišnjem nivou, u proseku je trošeno nešto manje od 34 miliona dinara;

•Najveći deo novca izdvojili su Grad Kruševac i Opština Trstenik. Sam Grad Kruševac je tokom 11 godina (od 2015. do 2024.) raspodelio nešto više od 181 milion dinara.

Slaviša Milenković, Centar za istraživačko novinarstvo Kruševac

Distribucija sredstava je izrazito nejednaka, sa ubedljivom dominacijom nekoliko medijskih kuća. Gotovo polovina ukupnih sredstava opštinskih i gradskih budžeta u okrugu pripala je dvema medijskim kućama. RTV Kruševac je dobila 133.012.000 dinara (oko 1.135.000 evra ili 39,3% u ukupnom budžetu okruga) a RTV Trstenik 76.260.000 dinara (oko 650.000 evra – 22,5%).

ADD Produkciji iz Kruševca (TV Plus) je pripalo 33.643.000 dinara (oko 286.000 evra – 9,9%), Kanalu 12-037 (TV Jefimija) 22.011.000 dinara (oko 187.000 evra – 6,5%), Albos doo (novine i portal "Grad") 16.372.000 dinara (oko 140.000 evra – 4,8%) i novinama i portalu "Pobeda" (od 2020. godine) 11.047.000 dinara (oko 94.000 evra – 3,3%).

Samo RTV Kruševac i RTV Trstenik zajedno su dobili približno 61,8% od ukupnog iznosa potrošenog na projekte javnog informisanja u celom Rasinskom okrugu. Šest pobrojanih medijskih kuća dobilo je ukupno više od 86% podeljenih sredstava a svi ostali manje od 14%!

Analiza ukazuje i na izražen trend „lokal-patriotizma" u raspodeli sredstava. RTV Trstenik je, na primer, sav svoj novac dobijala isključivo iz budžeta Opštine Trstenik. Lokalne samouprave (posebno Trstenik, Brus i Aleksandrovac) nisu se previše bavile kvalitetom projekata, već su sredstva uglavnom dodeljivana medijima koji primarno pokrivaju njihovo područje. Ipak, određeni mediji (RTV Kruševac, ADD produkcija, Albos doo i List „Pobeda") su uspeli da dobiju sredstva u većini opština, što ukazuje na njihovu regionalnu aktivnost ali i povezanost sa vladajućom strankom i strukturama.

Bezbednost novinara i novinarki

Nezavisni novinari i novinarke u manjim lokalnim sredinama, kao što su opštine u Rasinskom okrugu, izloženi su većoj ranjivosti u odnosu na kolege u većim centrima. U ovom delu Srbije je to posebno izraženo zbog neprijateljskog okruženja koje znatno otežava rad.

U Rasinskom okrugu nisu registrovani slučajevi fizičkog nasilja nad novinarima i novinarkama ali, prema njihovim izjavama, rade u otežanim okolnostima. To se ogleda u činjenici da predstavnici lokalnih vlasti i institucija izbegavaju da razgovaraju sa nezavisnim novinarima i novinarkama ili , u najboljem slučaju, daju šture odgovore u pisanoj formi na određena pitanja. Na pojedine događaje od javnog interesa često se pozivaju samo medijske kuće bliske vlasti, a na postavljena pitanja u pisanoj formi lokalna samouprava, MUP i druge institucije često daju odgovore nakon čekanja od 15, 20, pa i više dana.

Poslednjih meseci novinari i novinarke su izloženi još jednom vidu pritiska i zastrašivanja. Za svaku sednicu Skupštine grada moraju posebno da se akredituju, iako imaju uredne novinarke legitimacije svojih udruženja i redakcija, a na ulasku u Gradsku upravu pretresaju ih radnici private firme za obezbeđenje.

Sve ovo utiče na rad nezavisnih novinara i novinarki, njihovo mentalno i fizičko zdravlje i znatno im otežava da svoj posao obavljaju profesionalno i objektivno.

Autor: Slaviša Milenković,
novinar CINK-a

Medijska scena u Borskom i Zaječarskom okrugu: Informisanje nedovoljno kvalitetno, jednostrano i pristrasno

Medijsku scenu u Borskom i Zaječarskom okrugu, kao i u većem delu Srbije, dominantno čine proreživimski mediji koji iz godine u godinu dobijaju najveći deo sredstava na konkursima za sufinansiranje medijskih sadržaja — neretko i do 90% ukupno opredeljenog iznosa. Nezavisni mediji, pre svega internet portali, dobijaju znatno manje ili ostaju potpuno bez podrške. U sadržajima provladinih medija gotovo da nema informacija koje imaju kritički ton prema lokalnim ili republičkim vlastima. Njihovi vlasnici, po pravilu, imaju veze sa strukturama SNS-a.

Najdrastičniji primer: „Moto Boem Trans“ i povezani mediji

Praktično najproblematičniji slučaj jeste firma “Moto Boem Trans” doo, koja kroz svoje medije — TV Trans i portal MB — ostvaruje izuzetno visoke iznose na konkursima. Na nivou šest opština i gradova Borskog i Zaječarskog okruga ovi mediji su dobili ukupno

12.530.000 dinara.

U istom periodu, sve lokalne samouprave u ova dva okruga podelile su ukupno 51.443.500 dinara putem medijskih konkursa. Zanimljivo je da najviše sredstava izdvaja opština Knjaževac (12 miliona dinara), zatim opština Negotin (10 miliona). Gradovi Bor i Zaječar dodeljuju nešto više od 7 miliona, dok je iznos u opštini Boljevac najmanji — 2,5 miliona dinara.

Medijske ekipe na terenu

U Negotinu, TV Trans već godinama drži rekord za najplaćeniji projekat u ovom delu Srbije. Ove godine, od ukupno 10 miliona raspodeljenih sredstava, TV Trans je dobio 3,9 miliona dinara, dok je portal MB (sa 608 pratilaca na FB) dobio dodatnih 1 milion. Zbirno, to je 4,9 miliona, što predstavlja skoro polovinu celokupnog medijskog budžeta opštine Negotin.

Redakciju TV Trans čine:

•jedan novinar

•jedan snimatelj/montažer/realizator programa.

Glavni i odgovorni urednik je Anita Bogdanović, supruga stvarnog vlasnika firme — Dragoslava Bogdanovića.

Informativni program gotovo svakodnevno počinje prilozima TV Pink, a lokalni sadržaji uslede nakon njih. Program se emituje preko IRIS sistema MTS-a, dok predajnik radi povremeno. Ostaje nejasno kako ovako mala produkcija uspeva da pokrije sve projekte. Njihova „inovacija“ je razmena snimljenih materijala sa drugim lokalnim televizijama, koje potom emituju kao sopstvene.

Dodatno, preko firme Regionalni turistički centar Knjaževac doo, čiji je takođe formalni vlasnik Anita Bogdanović, na konkursu opštine Knjaževac dobijeno je još 4.000.000 dinara za projekte „Sport kao način života“ (2,2 miliona) i „Put do sela“ (1,8 miliona).

Ukupno, porodica Bogdanović je na konkursima opština i gradova Borskog i Zaječarskog okruga prihodovala 16.530.000 dinara, što je, uz terminologiju jednog lokalnog funkcionera, „četvorotrećinska većina“.

Regionalne i lokalne televizije

Na području oba okruga rade tri regionalne televizije — TV Bor, TV Istok i TV T1, kao i lokalna TV Kladovo. One takođe funkcionišu kao provladini mediji, jer prenose isključivo informacije iz opštinskih i gradskih struktura, iako dobijaju znatno manje sredstava od TV Transa.

Radio stanice i portali

Najviše sredstava među radio stanicama dobio je Zoran Mitrović PR „Studio 101“ iz Zaječara — ukupno 2.758.000 dinara za projekte na Naxi radiju i portalu Studio 101, od pet lokalnih samouprava. Grad

Zaječar dodelio je najveći deo — 1.208.000 dinara. Ovi mediji uglavnom preuzimaju informacije sa opštinskih sajtova.

Zaječar, centar grada (autorka fotografije Suzana Mihajlović Jovanović)

Na konkursima se godinama pojavljuju i projekti portala „Zlatni vir“, „Šest žica“ i drugih sličnih portala, za koje se pretpostavlja da su u vlasništvu penzionisanog oficira Slavka Stijakovića, a na konkursima dobijaju manje iznose (100.000–200.000 dinara).

Kvalitet medijskih sadržaja

Većina medija ne zadovoljava osnovne profesionalne standarde novinarstva. Kao mediji koji zadržavaju određeni nivo ozbiljnosti izdvajaju se:

•Za media (Zaječar)

•NG portal (Negotin)

•RTV Bor

•Radio Saška Mosna

Ipak, kao i u većini malih sredina, mediji u ovim okruzima ne mogu da opstanu bez konkursa, jer prihodi od oglašavanja gotovo ne postoje. Zato je informisanje građana nedovoljno kvalitetno, jednostrano i pristrasno. Stanovnici neretko ostaju uskraćeni čak i za osnovne servisne informacije i najave događaja.

Zaključak

Potencijalno rešenje za podizanje kvaliteta medijske scene bilo bi uvođenje evaluacije stručnog kvaliteta medijskih projekata i emitovanih sadržaja, kao kriterijuma za buduće finansiranje. Ipak, u odnosu na političku praksu i postojeći sistem raspodele, takav pristup deluje, nažalost, utopistički.

Autorka: Smiljka Jurasović,
novinarka

U novopazarskim medijima vidljiv uticaj lokalnih političara, ali i verskih zajednica na uređivačku politiku

Novi Pazar je grad sa brojnim kulturnim raznolikostima i specifičnostima, što se u izvesnoj meri ogleda i u njegovoj medijskoj sceni. Ovde funkcioniše više od 10 lokalnih medija, među kojima je najveći broj portala čija se čitanost i uticaj na građane, posebno na mlade, povećava iz godine u godinu. Uprkos brojnim izazovima, novopazarski mediji predstavljaju ključni prostor za javni dijalog, informisanje i kritičko promišljanje.

Bez obzira na brojnost i preklapanja u praćenju najvažnijih dnevnih događaja, svi su uspeli da izgrade svoju specifičnost, različitu uređivačku politiku, načine rada, ali i publiku kojoj se obraćaju. Zahvaljujući tome, može se zaključiti da je Novopazarcima dostupna široka lepeza različitih medija, odnosno informacija sagledanih iz različitih pristupnih uglova. Međutim, čelnici svih ovih medija stanje u profesiji opisuju kao finansijski nesigurno, a entuzijazam kao pokretač opstanka.

Pored nekoliko nezavisnih medija i dalje je kod većine vidljiv uticaj lokalnih političkih aktera na uređivačku politiku, ali i verskih zajednica. Mediji se suočavaju sa problemom ograničenih resursa, tako da većinu redakcija čini mali tim ljudi, sa ograničenom produkcijom. Starija generacija je i dalje verna tradicionalnim medijima, dok mladi i oni srednjih godina sva lokalna dešavanja, stavove i analize prate putem portala, ali i društvenih mreža.

Ovdašnji mediji se, kao i u ostalim delovima Srbije, sufinansiraju putem sistema projektnog sufinansiranja medijskih sadržaja od javnog interesa, a vrlo malim, gotovo nikakvim procentom od marketinga.

Važno je objasniti ukratko kako ovaj sistem funkcioniše. Grad Novi Pazar, kao i Ministarstvo informisanja i telekomunikacija, svake godine raspisuju konkurse, a mediji konkurišu za sredstva za određene teme iz brojnih oblasti. Lokalna samouprava u ovom gradu na jugozapadu Srbije izdvojila je u poslednjih 10 godina više od pola milijarde dinara za sufinansiranje medijskih projekata, od čega je preko 80 odsto sredstava dobila Radio televizija Novi Pazar.

I pored brojnih kritika, negodovanja, organizovanja okruglih stolova i javnih akcija urednika ostalih lokalnih medija u ovom gradu, pa čak i javnog prozivanja novinarskih udruženja da je Novi Pazar najbolji primer kako ne treba da izgleda konkursno sufinansiranje medija, ovde se ništa značajno ne menja.

Čak je prošle godine šest lokalnih medija odbilo da uzme novac koji im je dodeljen na konkursu, a nakon uveravanja gradonačelnika da će u 2025. godini situacija biti bolja učestvovali su na drugom konkursu i prihvatili novac koji su tada dobili.

Deo redakcije portala Free Media

Međutim, situacija se nije promenila, što je dovelo do novog razočarenja, ali i sumnje u novi način bodovanja komisije. Na primer, Televizija Sandžak je na tom konkursu sa 89 bodova dobila milion i po dinara, a Radio televizija Novi Pazar 20 puta više novca, iako je imala samo šest bodova više.

Osim lokalnog nivoa, većina nije zadovoljna ni podelom novca na konkursima Ministarstva informisanja i telekomunikacija, gde je takođe bodovanje vrlo sporno, dok je uvođenje Jedinstvenog informacionog sistema (JIS) kod mnogih stvorilo nove zabune i nejasnoće.

To je izazvalo određene teškoće, ali i problematičnu praksu da su neki pojedinci bili članovi velikog broja komisija.

Važno je istaći i to da se neki od novopazarskih medija sufinansiraju i putem međunarodnih projekata, odnosno preko međunarodnih organizacija, što takođe nije jednostavno, imajući u vidu već pomenuti problemi sa ograničenim brojem zaposlenih u redakcijama, ali i godišnjim prometom finansijskih sredstava.

Komercijalni prihodi kroz oglašavanje, reklame malih i srednjih preduzeća, sponzorstva i prodaju medijskog prostora su veoma mali i nedovoljni za stabilan rad većine redakcija, jer i sama privreda prolazi kroz svoje probleme.

Pokušaji nekoliko redakcija da probleme reše donacijama građana, odnosno slušalaca i čitalaca, nisu dali rezultate, te su gotovo svi odustali od ovog vida finansijskog modela.

Sve u svemu, pred nama je još mnogo izazova, a novopazarski mediji će svoju pravu snagu pokazati onoliko koliko budu uspeli da ostanu nezavisni, odgovorni i okrenuti građanima, te da obezbede uslove za slobodan i dostojanstven rad.

Autorka: Amela Bajrović,
novinarka Free media